

Infodossier Leerlingen zonder wettig verblijf

OKTOBER 2012
Geactualiseerde editie

Infodossier leerlingen zonder wettig verblijf

Een uitgave van *Kruispunt Migratie-Integratie vzw* en *ODiCe vzw*

SAMENSTELLING: Geert Matthys (ODiCe), Rachel Laget en Tine Deboscher (Kruispunt Migratie-Integratie)

FOTO'S: Layla Aerts (cover en fiches 01, 05, 06, 08, 13), Morguefile (fiche 04), Pascal Vyncke, SeniorenNet.be (fiches 07, 11, 12), Kruispunt Migratie-Integratie (fiche 03)

HET INFODOSSIER KWAM TOT STAND IN SAMENWERKING MET:

GO!, het onderwijs van de Vlaamse gemeenschap
OVSG (Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap)
VVKBaO (Vlaams Verbond van het Katholiek Basisonderwijs)
VVKSO (Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs)
Vrije-CLB-Koepel
Ilse Derluyn (vakgroep orthopedagogiek van de Universiteit Gent).

VORMGEVING EN OPMAAK: www.commsa.be

De informatie uit dit *Infodossier* mag vrij verspreid worden mits vermelding van de bron.

Het *Infodossier* is een digitale publicatie. Ze is gratis te downloaden op www.kruispuntmi.be/publicaties.

OKTOBER 2012 – GEACTUALISEERDE EDITIE – LICHT GEWIJZIGDE HERDRUK NOVEMBER 2013

VOOR DE MEEST ACTUELE INFORMATIE:

Websites Kruispunt Migratie-Integratie: www.kruispuntmi.be

Websites onderwijskoepels: www.g-o.be, www.ovsg.be, www.pov.be, www.vvkbao.be, www.vvksa.be,
www.vclb-koepel.be

Wil je een opmerking kwijt? Heb je ervaringen die niet stroken met de inhoud van dit Infodossier?

Laat het ons weten!

info@kruispuntmi.be

rechtspositie@odice.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Kruispunt Migratie-Integratie vzw – Aromagebouw

Vooruitgangstraat 323 bus 1 – 1030 Schaarbeek

T 02 205 00 50 – F 02 205 00 60

www.kruispuntmi.be

www.odice.be

Waarom dit Infodossier?

Je bent leerkracht, schooldirectie, medewerker van een schoolsecretariaat, CLB-medewerker, brugfiguur, onderwijsinspecteur of je bent actief in een Lokaal OverlegPlatform...

Je komt in contact met leerlingen zonder wettig verblijf.

Of je vermoedt dat sommige van je leerlingen geen wettig verblijf (meer) hebben.

Leerlingen zonder wettig verblijf zijn in de eerste plaats leerlingen als de andere.

Ze hebben recht op goed onderwijs.

Maar in sommige situaties kan geen wettig verblijf hebben een verschil maken.

Correcte informatie is de basis van een gepaste aanpak.

Wat vind je in dit Infodossier?

Het Infodossier bestaat uit dertien fiches.

1. Wie is leerling zonder wettig verblijf?	4
2. Heeft een kind of jongere zonder wettig verblijf recht op onderwijs ?	8
3. Geldt de leerplicht voor een kind of jongere zonder wettig verblijf?	11
4. Heeft een leerling zonder wettig verblijf recht op onthaalonderwijs ?	14
5. Heeft een leerling zonder wettig verblijf recht op een school- of studietoelage ?	
Heeft een leerling zonder wettig verblijf recht op een jaarlijkse leeftijdsbijslag ?	18
6. Heeft een leerling zonder wettig verblijf recht op een diploma ?	22
7. Kan een leerling zonder wettig verblijf een verblijfsstatuut krijgen doordat hij onderwijs volgt?	24
8. Kan een leerling zonder wettig verblijf tijdens het schooljaar uitgewezen worden?	26
9. Mag een leerling zonder wettig verblijf opgepakt worden in de school in het kader van een uitwijzing?	29
10. Mag een leerling zonder wettig verblijf stage lopen?	31
11. Mag een leerling zonder wettig verblijf deeltijds leren en werken ?	33
12. Mag een leerling zonder wettig verblijf mee op schoolreis naar het buitenland ?	36
13. Is een leerling zonder wettig verblijf verzekerd door de schoolverzekering ?	36

Voor elke vraag geeft dit Infodossier:

- een begrijpbaar juridisch kader;
- een objectief en betrouwbaar antwoord;
- een verwijzing naar regelgevende bronnen.

Wat vind je niet in dit Infodossier?

Het Infodossier gaat niet in op pedagogische of psychologische aspecten van de aanwezigheid van leerlingen zonder wettig verblijf op school.

Opgepast

De vreemdelingenwetgeving is complex en wordt voortdurend aangepast. De toepassing ervan is onderhevig aan interpretaties. Voor de meest recente en gedetailleerde informatie verwijzen we naar de website van het Kruispunt Migratie-Integratie en de pedagogische begeleidingsdiensten.

Opmerkingen over de inhoud van dit Infodossier kun je sturen naar: info@kruispuntmi.be.

1

Wie is leerling zonder wettig verblijf?

In de dagelijkse schoolpraktijk heeft het verblijfsstatuut van de leerling geen belang. Maar in sommige situaties maakt het niet hebben van een wettig verblijf wel een verschil. Dit dossier informeert scholen over die situaties.

IN DEZE FICHE

1. Leerlingen zonder wettig verblijf zijn gewoon leerlingen
2. Wie geeft raad over het verblijfsstatuut?
3. Verblijfsdocumenten: wat je alvast moet weten
4. Hoe wordt iemand 'zonder wettig verblijf'?
5. Leven zonder wettig verblijf in België

1. Leerlingen zonder wettig verblijf zijn gewoon leerlingen

Voor de dagelijkse schoolpraktijk maakt het niet uit of leerlingen al dan niet wettig in België verblijven. De school hoeft bij de inschrijving de verblijfsdocumenten niet op te vragen. Leerlingen zonder wettig verblijf moeten ingeschreven worden, en hebben net als andere kinderen recht op goed onderwijs.

Dit dossier beschrijft de situaties waarin het ontbreken van een wettig verblijfsstatuut wél een verschil kan maken. Een buitenlandse schoolreis, de aanvraag van een schooltoelage, een ongeval met lichamelijk letsel,...: zulke situaties kunnen problemen meebrengen voor leerlingen zonder wettig verblijf.

In die gevallen is het dus zinvol dat de school het verblijfsstatuut van de leerlingen verifieert.

2. Wie geeft raad over het verblijfsstatuut?

De verblijfswetgeving is heel complex. Er bestaan veel verschillende (verblijfs)documenten. Het is voor een school niet makkelijk om na te gaan of een voorgelegd (verblijfs)document wijst op een wettig verblijf van de leerling. Soms kloppen ook ouders zonder wettig verblijf, vanuit hun vertrouwen in de school, aan met vragen over hun statuut. Een sociaal-juridische dienst kan scholen, leerlingen en hun ouders informeren.

Voor sociaal-juridische diensten in je regio: zie www.kruispuntmi.be/juridisch-advies-in-vlaanderen-en-brussel.

3. Verblijfsdocumenten: wat je alvast moet weten

Leerlingen zonder wettig verblijf hebben ouders zonder wettig verblijf

Leerlingen zonder wettig verblijf zijn hier meestal met hun ouders. Als die geen wettig verblijfsstatuut (meer) hebben, geldt dat in principe ook voor de kinderen.

Als ouders bij de inschrijving van hun kind geen geldig verblijfsdocument kunnen voorleggen, bestaat de kans dat ze geen wettig verblijfsstatuut hebben.

'Niet-begeleide minderjarigen' zijn niet noodzakelijk leerlingen zonder wettig verblijf

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen zijn vaak zonder geldige documenten het land binnengekomen, maar beschikken na enige tijd meestal wél over een geldig verblijfsdocument. Ze hebben namelijk enkele mogelijkheden om in België een (vaak tijdelijk) verblijfsrecht te verwerven:

1. Ze kunnen asiel aanvragen (statuut 'niet-begeleide minderjarige asielzoeker').
2. Ze kunnen beschermd worden door de procedure voor 'slachtoffers van mensenhandel of mensen-smokkel'.
3. Ze kunnen een verblijfsmachtiging als 'niet-begeleide minderjarige vreemdeling' aanvragen. Die bijzondere verblijfsprocedure is alleen toegankelijk voor:
 - a. niet-begeleide minderjarigen die geen asiel aangevraagd hebben of die geen andere verblijfsprocedure opgestart hebben;
 - b. niet-begeleide minderjarigen die een verblijfsprocedure opgestart hebben, maar uitgeprocedeerd zijn.

Als je een niet-begeleide minderjarige ontmoet zonder een geldig verblijfsdocument, neem je het best contact op met de Dienst Voogdij (een afdeling van de Federale Overheidsdienst Justitie, zie adressen onderaan deze fiche). Die stelt een voogd aan voor de niet-begeleide minderjarige en regelt een specifieke opvang.

De voogd zoekt samen met de jongere naar een duurzame oplossing: hereniging met de familie, opvang en verzorging in het land van herkomst of een verblijf in België.

De voogd oriënteert de jongere ook naar het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers.

4. Hoe wordt iemand 'zonder wettig verblijf'?

Elk land kan een verblijfswetgeving uitbouwen. Die bepaalt hoe mensen met een andere nationaliteit het recht kunnen verwerven om er te verblijven. Een persoon is zonder wettig verblijf in een land als hij of zij volgens de verblijfswetgeving niet of niet meer in dat land mag verblijven.

Mensen zonder wettig verblijf worden ook 'sans papiers', 'clandestienen', 'uitgeprocedeerden' of 'illegalen' genoemd. Ze vormen een heterogene groep: mannen, vrouwen, gezinnen met een eigen achtergrond, eigen motieven en toekomstprojecten.

Sommige mensen zonder wettig verblijf beschouwen hun (illegaal) verblijf in België als een tijdelijk project of zijn hier enkel op doorreis. Anderen hopen hun toekomst hier uit te bouwen.

Sommigen hebben geen inkomen, anderen slagen erin om met informeel werk te overleven.

Je kunt mensen zonder wettig verblijf indelen volgens de vraag of ze ooit al een wettige verblijfsstatus hadden.

• Uitgeprocedeerden

Heel wat mensen zonder wettig verblijf hebben een verblijfsprocedure doorlopen, en hadden tijdens die periode wel een tijdelijk verblijfsdocument. Bijvoorbeeld: asielzoekers, gezinsherenigers. Na een definitieve weigering van hun verblijfsaanvraag verliezen ze hun tijdelijk verblijfsrecht, maar ze blijven toch in België.

• 'Overstayers'

Sommige mensen zonder wettig verblijf zijn als toerist België binnengekomen, of kregen als student of arbeidsmigrant een tijdelijk verblijfsstatuut. Hun verblijf wordt onwettig als ze langer blijven dan hun visum of tijdelijk verblijfsdocument toestaat.

- **Pendelmigranten** wisselen wettig en onwettig verblijf af. Vaak zijn het burgers van de Europese Unie die zich als toerist officieel hebben aangemeld in een Belgische gemeente en daardoor drie maanden legaal verblijven. Na die drie maanden moeten ze in principe drie maanden het land verlaten voor ze zich opnieuw melden (voor drie maanden). Tijdens die wachtperiode keren ze vaak geen volle drie maanden terug naar het herkomstland. Ze verblijven dan een tijd 'onwettig' op het grondgebied voor ze hun nieuwe inschrijving krijgen.

- **Clandestiene migranten**

Anderen steken clandestien de grens over en starten nooit een verblijfsprocedure. Hun verblijf wordt niet geregistreerd. Ze hebben hier nooit wettig verbleven. Onder hen zogenaamde transitmigranten, die vanuit België verder willen reizen naar een ander land, bijvoorbeeld Engeland.

5. Leven zonder wettig verblijf in België

Wat je moet weten over de verblijfsituatie van mensen zonder wettig verblijf.

- **Onwettig verblijf is strafbaar**

Volgens artikel 75 van de Verblijfswet is onwettig verblijf in België strafbaar.

Het 'misdrijf' van illegaal verblijf wordt zelden of nooit als dusdanig vervolgd. De Belgische autoriteiten geven eerder een bevel om het land te verlaten (BVG), een

uitwijzingsbevel. De betrokkene(n) krijgt meestal 30 dagen om vrijwillig te vertrekken. Wie daar geen gevolg aan geeft, loopt het risico op een gedwongen uitwijzing.

- **Hulp verlenen aan mensen zonder wettig verblijf is niet strafbaar**

Artikel 77 van de Verblijfswet zegt dat wie 'wetens en willens' mensen helpt om de migratiewetgeving te overtreden, strafbaar is, behalve als de hulp voornamelijk om humanitaire redenen verleend wordt.

Vrijwilligers, professionele hulpverleners, ambtenaren en onderwijspersoneel mogen hulp verlenen aan mensen zonder wettig verblijf. Ze mogen bijvoorbeeld voedsel, kledij of onderdak geven. Of op zoek gaan naar een oplossing voor een medisch probleem of voor de verblijfsituatie. Ze kunnen daarvoor niet vervolgd of gestraft worden.

Economische motieven mogen ook een rol spelen bij het verlenen van bijstand, voor zover ze niet primeren op de humanitaire overwegingen. Een verhuurder mag bijvoorbeeld een (correcte) huurprijs vragen voor een woonst.

Misbruik maken van de kwetsbare situatie van mensen zonder wettig verblijf is wel strafbaar. Huisjesmelkers en werkgevers van mensen zonder wettig verblijf kunnen vervolgd worden.

Ook als hulpverlener of als leerkracht mag je geen (zwart)werk regelen voor een persoon zonder wettig verblijf.

• Plichten gelden voor iedereen

Iedereen op het Belgische grondgebied wordt geacht de Belgische wetten te kennen en na te leven.

Ook iemand zonder wettig verblijf kan een boete krijgen of vervolgd worden voor een misdrijf. Contracten moeten nageleefd worden. Bijvoorbeeld huurcontracten, koopovereenkomsten, schuldverbintenissen. Rekeningen (bijvoorbeeld gas, water, elektriciteit) moeten betaald worden. Ouders moeten ervoor zorgen dat hun leerplichtige kinderen onderwijs volgen.

• Zonder wettig verblijf betekent niet zonder rechten

Mensen zonder wettig verblijf hebben een heel beperkte toegang tot rechten en diensten in België. Veel rechten worden alleen maar toegekend aan mensen die een geldig verblijfsdocument hebben.

Sommige mensen zonder wettig verblijf hebben een verblijfsprocedure achter de rug. In dat geval blijven bepaalde 'uitlooprechten' tijdelijk nog gelden, bijvoorbeeld het recht op aansluiting bij een ziekenfonds.

Op basis van onze eigen grondwet en internationale verdragen hebben mensen zonder wettig verblijf een aantal basisrechten. Een overzicht vind je in de *Infogids voor hulpverleners en begeleiders van mensen zonder wettig verblijf* (Kruispunt Migratie-Integratie, 2012). De Infogids bestaat uit dertien themafiches die je kan downloaden van www.kruispuntmi.be/publicaties.

1. Zonder wettig verblijf in België
2. Gezondheidszorg
3. Onderwijs
4. Sociale hulp
5. Werk
6. Huisvesting
7. Basisbankdienst
8. Huwelijk en gezin
9. Juridische bijstand
10. Gedetineerden zonder wettig verblijf
11. Oriëntatie naar een wettig verblijfsstatuut in België
12. Oriëntatie naar een toekomst buiten België
13. Uitwijzing

Per thema geeft de infogids objectieve en betrouwbare informatie en een begrijpbaar juridisch kader.

BRONNEN

- *Infogids voor hulpverleners en begeleiders van mensen zonder wettig verblijf*, Kruispunt Migratie-Integratie, 2012.
www.kruispuntmi.be/publicaties
- www.vreemdelingenrecht.be

ADRESSEN

- Voor een gespecialiseerde dienst rechtshulpverlening in jouw regio:
www.kruispuntmi.be/juridisch-advies-in-vlaanderen-en-brussel
- Dienst Voogdij
Waterloolaan 115
1000 Brussel (7de verdieping)
Tel: 078 15 43 24
Fax: 02 542 70 83

2

Heeft een kind of jongere zonder wettig verblijf recht op onderwijs? Antwoord: Ja

In België geldt het recht op onderwijs voor alle kinderen en jongeren die zich op het grondgebied bevinden. Het ontbreken van een verblijfsstatuut is geen argument om een leerling te weigeren.

Internationale mensenrechtenverdragen formuleren het recht op onderwijs. De meeste van deze verdragen zijn juridisch afdwingbaar. Het is niet nodig om een recht dat al in een hogere rechtsnorm is vastgelegd, nog eens te herhalen in een lagere rechtsnorm. Toch zijn er in België wetten die rechtstreeks verwijzen naar dit ‘universele’ recht op onderwijs. Artikel 24, §3 van de Belgische Grondwet verankert zo het recht op onderwijs voor elke persoon die zich op het grondgebied bevindt.

De **Grondwet** bepaalt verder in artikel 191: *“Iedere vreemdeling die zich op het grondgebied van België bevindt, geniet de bescherming verleend aan personen en goederen, behoudens de bij wet gestelde uitzonderingen”*. De Grondwet spreekt enkel over “vreemdelingen die zich op het grondgebied bevinden”, los van het feit of ze hier ‘wettig’ of ‘onwettig’ verblijven. Voor het recht op onderwijs is bij wet geen uitzondering gesteld. Hieruit volgt dat leerlingen zonder wettig verblijf recht hebben op onderwijs.

Er bestaat **geen onzekerheid over het recht op onderwijs** voor leerlingen zonder wettig verblijf. Vroeger werden kinderen en jongeren zonder wettig verblijf soms ten onrechte inschreven als vrije leerling. Daardoor werd hen het recht op studiebekrachtiging ontzegd.

Het **principeel inschrijvingsrecht** is vanaf het schooljaar 2012-2013 opgenomen in de Codex Secundair Onderwijs en het decreet Basisonderwijs van 25 febru-

ari 1997. Slechts in een beperkt aantal gevallen kan de school beslissen om een kandidaat-leerling te weigeren. Het ontbreken van een legale verblijfsstatus hoort niet bij de weigeringsgronden.

De ministeriële omzendbrief GD/2003/03 van 24 februari 2003 *Het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut* vermeldt uitdrukkelijk dat **een inschrijving niet geweigerd kan worden** op grond van de loutere vaststelling dat het verblijfsstatuut van de kandidaat-leerling of de ouder niet in orde is. Er staat ook dat “indien bij een inschrijving de bewijsstukken die de identiteit van de jongere aantonen, niet geleverd kunnen worden”, de inschrijving toch kan plaatsvinden.

Enkele omzendbrieven van de administratie onderwijs geven meer verduidelijking. De ministeriële omzendbrief BaO/2006/04 van 9 oktober 2006 *Controle van de leerlingen in het gewoon basisonderwijs* en de ministeriële omzendbrief BaO/2006/05 van 9 oktober 2006 *Controle van de leerlingen in het buitengewoon basisonderwijs* melden dat “**het ontbreken van een bewijsstuk, ook bij een vermoeden van onwettig verblijf, geen reden mag zijn om een inschrijving te weigeren**”. Diezelfde omzendbrieven zeggen ook dat zo’n inschrijving rechtsgeldig is. Ze verwijzen daarvoor naar de bovenstaande omzendbrief van 2003.

Een gelijkaardige mededeling vind je terug in omzendbrieven voor het gewoon voltijds secundair en deeltijds

beroepssecundair onderwijs (ministeriële omzendbrief SO 70 van 3 juli 2000 *Registratie van leerlingen secundair onderwijs*, en BUSO 04 *Registratie van leerlingen buitengewoon secundair onderwijs*). Ze melden dat het

ontbreken van officiële documenten niet belet om een leerling zonder wettig verblijfsstatuut in te schrijven. “Deze inschrijving heeft dezelfde juridische waarde”, aldus beide omzendbrieven.

Het recht op onderwijs vanaf 18 jaar

- Voor **MINDERJARIGEN** zonder wettig verblijf wordt het recht op onderwijs gegarandeerd door de leerplicht. De leerplicht geldt vanaf het schooljaar dat start in het jaar waarin het kind zes jaar wordt, en eindigt op 30 juni van het kalenderjaar waarin de leerling achttien jaar wordt. Wordt de leerling al vóór 1 juli van dat jaar meerderjarig, dan eindigt de leerplicht op zijn achttiende verjaardag. » [Zie fiche 3 'leerplicht'](#)
- Voor **MEERDERJARIGEN** zonder wettig verblijf is het recht op onderwijs **niet** meer gegarandeerd.
 - Een uitzondering is '**deeltijds leren en werken**'. Een leerling zonder wettig verblijf die achttien wordt, blijft verder vrijgesteld van de verplichte arbeidskaart tot hij de opleiding voltooid heeft. De leerling moet wel binnen de studierichting blijven die hij was begonnen voor hij achttien jaar werd. » [Zie fiche 11](#)
 - Studenten zonder wettig verblijf moeten voldoen aan het **toelatingsbeleid** van de onderwijsinstelling. Een wettig verblijf is geen voorwaarde voor een inschrijving, maar het is vaak moeilijk om aan de algemene voorwaarden te voldoen. Een instelling kan afwijkende toelatingsvoorwaarden opstellen. Die mogen gebaseerd zijn op:
 - humanitaire redenen;
 - medische, psychische of sociale redenen;
 - het algemene kwalificatieniveau, de verdiensten of competenties van de student.Meer info (in Nederlands en Engels): www.highereducation.be/het-hoger-onderwijs/toelatingsvoorwaarden.
- In het **Vlaams volwassenenonderwijs** kunnen mensen zonder wettig verblijf zich niet inschrijven. Een wettig verblijf is er sinds 2011 een inschrijvingsvoorwaarde.

BRONNEN

- Ministeriële omzendbrief GD/2003/03 van 24 februari 2003 'Het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut'.
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > instellingen en leerlingen (niveauoverschrijdend) > leerplicht
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13382
- Ministeriële omzendbrief BaO/2006/01 van 13 juni 2006 'Het gelijke onderwijskansenbeleid voor het basisonderwijs'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > basisonderwijs > instellingen en leerlingen > gelijke onderwijskansen
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13785
- Ministeriële omzendbrief BaO/2006/04 van 9 oktober 2006 'Controle van de leerlingen in het gewoon basisonderwijs'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > basisonderwijs > instellingen en leerlingen > verificatiedienst
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13824
- Ministeriële omzendbrief BaO/2006/05 van 9 oktober 2006 'Controle van de leerlingen in het buitengewoon basisonderwijs'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > basisonderwijs > instellingen en leerlingen > verificatiedienst
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13825
- Ministeriële omzendbrief van 3 juli 2000 'Registratie van leerlingen secundair onderwijs'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > secundair onderwijs > instellingen en leerlingen > organisatie
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13026
- Ministeriële omzendbrief BUSO 04 van 1 september 2001 'Registratie van leerlingen buitengewoon secundair onderwijs'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van omzendbrieven > secundair onderwijs > instellingen en leerlingen > buitengewoon secundair onderwijs > verificatiedienst
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13138
- Decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be > rubrieken > officieuze codificatie van de wetgeving > basisonderwijs > decreet basisonderwijs
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12254
- Codex Secundair Onderwijs
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be > A-Z index > secundair onderwijs > directies en secretariaten > codex secundair onderwijs
LINK: www.ond.vlaanderen.be/secundair/Codex%20secundair%20onderwijs.pdf

3

Geldt de leerplicht voor een kind of jongere zonder wettig verblijf?

Antwoord: Ja

Voor leerlingen zonder wettig verblijf geldt de leerplicht. Omdat de controle via het Rijksregister verloopt, is het soms moeilijk na te gaan of de leerplicht nageleefd wordt.

IN DEZE FICHE

1. Leerplicht: wat zegt de wet?
2. Controle op de naleving van de leerplicht

Om het recht op onderwijs voor alle kinderen en jongeren in de praktijk waar te maken, is de leerplicht ingevoerd. Anders gezegd: de leerplicht is er om het leerrecht te waarborgen.

Leerplicht is niet hetzelfde als verplicht schoollopen: aan de leerplicht kan je ook voldoen door afstandsonderwijs of huisonderwijs te volgen. Dat laatste moet via een schriftelijke verklaring gemeld worden aan het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

De wet betreffende de leerplicht is een strafwet. Dat betekent dat ouders gesanctioneerd kunnen worden wanneer hun kind de lessen niet regelmatig volgt.

Bij ouders zonder wettig verblijf wier kind niet is ingeschreven op een school, kan moeilijk nagegaan worden of zij die wet naleven. De controle op de leerplicht verloopt namelijk via het inschrijvingsnummer in het Rijksregister (bevolkings-, wacht- of vreemdelingenregister). Veel gezinnen zonder wettig verblijf zijn geschrapt uit die registers. Anderen die nooit een verblijfsaanvraag hebben ingediend, zijn er nooit in opgenomen.

1. Leerplicht: wat zegt de wet?

Artikel 1 §1 van de wet betreffende de leerplicht stelt dat er voor een minderjarige leerplicht is gedurende een periode van twaalf jaar. Die periode begint met het schooljaar dat start in het jaar waarin het kind zes jaar wordt, en eindigt op 30 juni van het kalenderjaar waarin de leerling achttien jaar wordt. Als de leerling al vóór 1 juli van dat jaar meerderjarig wordt, eindigt de leerplicht op zijn achttiende verjaardag.

Tot de leeftijd van vijftien jaar geldt een voltijdse leerplicht. Het laatste deel van het leerplichtonderwijs kan de leerling deeltijds afleggen.

Voor “minderjarige kinderen van vreemde nationaliteiten die immigreren met de personen die de ouderlijke macht uitoefenen” gelden de bepalingen van artikel 1 §1 vanaf de zestigste dag na de inschrijving in het vreemdelingenregister, het wachtregister of in het bevolkingsregister van de gemeente van hun verblijfplaats.

Mensen zonder wettig verblijf zijn (meestal) niet (meer) opgenomen in een van die registers. Voor hun kinderen geldt de wet op de leerplicht volledig.

2. Controle op de naleving van de leerplicht

De wet op de leerplicht geeft de Vlaamse overheid de bevoegdheid om te controleren of de leerplichtigen regelmatig ingeschreven zijn en blijven, en of ze regelmatig de school bezoeken. Verschillende spelers hebben daarin een taak: de lokale besturen (flankerend onderwijsbeleid), de school, het CLB, het Departement Onderwijs.

Zodra ze ingeschreven zijn in een school moeten leerlingen zonder wettig verblijf, net zoals alle andere leerplichtige kinderen, regelmatig aanwezig zijn. Dat zegt de ministeriële omzendbrief GD/2003/03 van 24 februari 2003 *Het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut*.

Andere ministeriële omzendbrieven bepalen hoe scholen moeten omgaan met (problematische) afwezigheden en zorgwekkende dossiers: basisscholen (BaO 2002/11 van 16 augustus 2002), secundaire scholen (SO/2005/04 van 28 juli 2008) en het buitengewoon secundair onderwijs (SO/2002/05/bus0 van 15 augustus 2002).

De wet op de leerplicht voorziet ook in een sanctie voor ouders die zich onttrekken aan de plicht om hun kind op regelmatige wijze school te laten lopen of een vorm van huisonderwijs aan te bieden. Politierechtbanken zijn hiervoor verantwoordelijk, op aangeven van de parketten.

BRONNEN

- Wet van 29 juni 1983 betreffende de leerplicht
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > officiële codificatie van de wetgeving > niveau-overschrijdend deel > leerplicht
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12344

Uittreksels uit de leerplichtwet (29 juni 1983)

§ 1. Voor de minderjarige is er leerplicht gedurende de periode van twaalf jaren die aanvangt met het schooljaar dat begint in het jaar waarin hij de leeftijd van zes jaar bereikt en eindigt op het einde van het schooljaar in het jaar tijdens hetwelk hij achttien jaar wordt.

De leerplicht is voltijds totdat de leeftijd van vijftien jaar is bereikt en omvat ten hoogste zeven jaren lager onderwijs en ten minste de eerste twee leerjaren van het secundair onderwijs met volledig leerplan; in geen geval duurt de voltijdse leerplicht voort na zestien jaar.

§ 6. Aan de leerplicht kan eveneens worden voldaan door het verstrekken van huisonderwijs.

§ 7. Voor de minderjarige van vreemde nationaliteit die immigrereert samen met de personen die de ouderlijke macht uitoefenen, of hem in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, gelden de bepalingen van dit artikel vanaf de zestigste dag na die waarop voornoemde personen werden ingeschreven in het vreemdelingen-, het wacht- of in het bevolkingsregister van de gemeente van hun verblijfplaats, al naar het geval.

- Ministeriële omzendbrief GD/2003/03 van 24 februari 2003 'Het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut.'
ZOEKPAD: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex> > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > instellingen en leerlingen (niveau-overschrijdend) > leerplicht
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13382
- *Leerplichtwetgeving*, nota van minister van Onderwijs M. Vanderpoorten aan dhr. D. Vanderslycke, voorzitter Werkgroep Opvangbeleid van de Interdepartementale Commissie Etnisch-culturele Minderheden (ICEM) 2002, p. 2-3.
- Ministeriële omzendbrief BaO 2002/11 van 16 augustus 2002 'Afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > basisonderwijs > instellingen en leerlingen > afwezigheden
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13281
- Ministeriële omzendbrief SO/2005/04 van 8 juli 2005 'Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > secundair onderwijs > instellingen en leerlingen > leerplicht.
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13644
- Ministeriële omzendbrief SO/2002/05/bus0 van 15 augustus 2002 'Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > secundair onderwijs > instellingen en leerlingen > buitengewoon secundair onderwijs > leerplicht
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13259

4

Heeft een leerling zonder wettig verblijf recht op onthaalonderwijs?

Antwoord: Ja, als de leerling beantwoordt aan de definitie van 'minderjarige anderstalige nieuwkomer'

Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers (OKAN) wil leerlingen die recent in België aangekomen zijn, zo vlug mogelijk Nederlands leren, om hun sociale integratie te bevorderen. Als er voldoende inschrijvingen zijn van minderjarige anderstalige nieuwkomers, kunnen zowel basis- als secundaire scholen(gemeenschappen) onthaalonderwijs organiseren.

Kinderen zonder wettig verblijf hebben recht op onthaalonderwijs als ze beantwoorden aan de definitie van 'minderjarige anderstalige nieuwkomer'.

Onthaalonderwijs loopt over twee schooljaren:

- een onthaaljaar als nieuwkomer
- een vervoljaar als 'gewezen anderstalige nieuwkomer'. Dat vervoljaar bestaat uit extra ondersteuning in de reguliere klas.

IN DEZE FICHE

1. Onthaalonderwijs in het basisonderwijs
2. Onthaalonderwijs in het secundair onderwijs
3. Wie is minderjarige anderstalige nieuwkomer?
4. Is deelnemen aan onthaalonderwijs verplicht?

1. Onthaalonderwijs in het basisonderwijs

Wanneer een leerling het basisonderwijs geheel of gedeeltelijk in het buitenland heeft doorlopen en in het Belgische basisonderwijs wil instromen, dan beslist de lagere school zelf in **welk leerjaar** het kind kan beginnen. De leeftijd en de schoolse ervaring die een nieuwkomer in het land van herkomst opdeed spelen een rol. Voor elke nieuwkomer wordt een **persoonlijk werkplan** opgemaakt.

De minderjarige anderstalige nieuwkomer wordt zo veel mogelijk geïntegreerd in de gewone lespraktijk.

Het onthaalonderwijs in het basisonderwijs omvat:

- Een onthaaljaar. Een leerling heeft altijd recht op een volledig schooljaar onthaalonderwijs.
- Een vervoljaar voor gewezen minderjarige andersstalige nieuwkomers, in de vorm van extra ondersteuning in de reguliere klas. 'Gewezen anderstalige nieuwkomers' zijn leerlingen die in het voorafgaande schooljaar anderstalige nieuwkomer waren én onthaalonderwijs hebben genoten.

In bijna alle grotere Vlaamse gemeenten is er een aanbod onthaalonderwijs voor het basisonderwijs. Het wordt georganiseerd op het niveau van een school of scholengemeenschap.

2. Onthaalonderwijs in het secundair onderwijs

In het secundair onderwijs volgt de nieuwkomer meestal het onthaaljaar in een **onthaalklas** voor anderstalige nieuwkomers (OKAN). In deze aparte onthaalklassen krijgen de leerlingen een taalbad Nederlands dat hen in staat moet stellen daarna naar het reguliere onderwijs door te stromen.

Hoe gebeurt de oriëntatie na het onthaaljaar?:

- op basis van de beslissing van de toelatingsklasseraad van de reguliere school
- of op basis van leeftijd.

Tijdens en na de overstap naar het gewoon onderwijs kan de leerling rekenen op vervolgcoaching.

De school die onthaalonderwijs inricht, krijgt middelen voor extra uren en beslist zelf over de concrete besteding ervan.

Ook leerkrachten van de vervolgschool kunnen een beroep doen op vervolgcoaching.

Het aantal secundaire scholen (of scholengemeenschappen) dat onthaalonderwijs aanbiedt, is beperkt. Je vindt er slechts enkele per provincie, meestal geconcentreerd in de (middel)grote steden of in de buurt van een asielcentrum.

3. Wie is minderjarige anderstalige nieuwkomer?

Een minderjarige anderstalige nieuwkomer heeft net als alle andere kinderen recht op onderwijs (» *Zie fiche 1*), en in het Nederlandstalig onderwijs bovendien recht op onthaalonderwijs.

De leerling hoeft niet te beschikken over een wettig verblijf om toegelaten te worden tot het onthaalonderwijs.

Maar hij moet wel aan vijf voorwaarden voldoen.

Vijf voorwaarden voor het basisonderwijs:

1. vijf jaar of ouder zijn (of ten laatste op 31 december van het lopende schooljaar vijf jaar worden);
2. niet het Nederlands als thuistaal of moedertaal hebben;
3. onvoldoende de onderwijstaal beheersen om met goed gevolg de lessen te kunnen volgen;
4. maximaal negen maanden ingeschreven zijn in een school met het Nederlands als onderwijstaal (vakantiemaanden juli en augustus niet meegerekend);
5. een nieuwkomer zijn, dat wil zeggen maximaal één jaar ononderbroken in België verblijven.

Er is één **uitzondering**. Voor kinderen die in een open opvangcentrum voor asielzoekers verblijven, geldt enkel voorwaarde 1 (leeftijd). De andere voorwaarden vervallen als de leerling een attest kan voorleggen van het asielcentrum waar hij verblijft.

Vijf voorwaarden voor het secundair onderwijs:

1. op 31 december volgend op de start van het schooljaar minstens twaalf en geen achttien jaar geworden zijn;
2. een nieuwkomer zijn, dat wil zeggen maximaal één jaar ononderbroken in België verblijven;
3. niet het Nederlands als thuistaal of moedertaal hebben;
4. onvoldoende de onderwijstaal beheersen om met goed gevolg de lessen te kunnen volgen;
5. maximaal negen maanden ingeschreven zijn (vakantiemaanden juli en augustus niet inbegrepen) in een onderwijsinstelling met het Nederlands als onderwijstaal

Voor de voorwaarden 1, 2 en 5 kan, op vraag van de school en in uitzonderlijke omstandigheden, een afwijking worden gevraagd. Het formulier waarmee de scholen een afwijking kunnen aanvragen is opgenomen in de omzendbrief (» *Zie 'Bronnen'*). De aanvraag bevat een motivering door het CLB.

4. Is deelnemen aan onthaalonderwijs verplicht?

Nee, de vrije schoolkeuze is voor elke leerling in België gewaarborgd.

Elke ouder kan zijn kind - inschrijven in een school naar keuze in Vlaanderen en in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel. Zo staat het in het decreet betreffende het inschrijvingsrecht (25 november 2011).

Het inburgeringsdecreet bepaalt wel dat de minderjarige anderstalige nieuwkomer die zich in een onthaalbureau meldt, bij voorkeur naar onthaalonderwijs wordt verwezen. Opgelet: een anderstalige nieuwkomer is niet verplicht zich bij een onthaalbureau te melden voor hij contact opneemt met een school.

Tip

Wil je weten of een kind recht heeft op onthaalonderwijs? Wil je weten of er een onthaalaanbod (basis- of secundair) bestaat in je regio?

Meer info vind je bij je CLB of op de onderwijswebsite van de Vlaamse Gemeenschap: www.ond.vlaanderen.be > onthaalonderwijs.

BRONNEN

- Ministeriële omzendbrief BaO van 30 juni 2006 'Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > basisonderwijs > instellingen en leerlingen > onthaalonderwijs
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13800

- Ministeriële omzendbrief SO 75 van 30 juni 2006 'Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het gewoon voltijds secundair onderwijs'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > secundair onderwijs > instellingen en leerlingen > onthaalonderwijs
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13123

Formulier waarmee een uitzondering aangevraagd kan worden: punt 3.1.2. Bijlage 1

Uittreksel uit de Ministeriële omzendbrief SO 75 **2. DOELSTELLING VAN HET ONTHAALONDERWIJS**

Het onthaalonderwijs heeft tot doel Nederlandsonkundige leerlingen, die onlangs in België zijn aangekomen, op te vangen, hen zo snel mogelijk Nederlands te leren en hen te integreren in de onderwijsvorm en studierichting die het nauwst aansluit bij de individuele capaciteiten van deze anderstalige nieuwkomer. Het onthaalonderwijs bevat daarom eerst een onthaaljaar. Het leerprogramma van het onthaaljaar is zeer sterk gericht op het verwerven van het Nederlands.

- Decreet betreffende het inschrijvingsrecht (25 november 2011)
ZOEKPAD: www.vlaamsparlament.be > parlementaire documenten > eenvoudig zoeken > zoekterm 1042, zittingsjaar 2010-2011 > decreten > voorstel van decreet
LINK: docs.vlaamsparlament.be/docs/stukken/2010-2011/g1042-14.pdf

Uittreksel uit het Decreet betreffende het inschrijvingsrecht **Art. 37bis.**

§1. Elke leerling heeft recht op inschrijving in de school of vestigingsplaats, gekozen door zijn ouders. Is de leerling twaalf jaar of ouder, dan gebeurt de schoolkeuze in samenspraak met de leerling. Bij de keuze van de vestigingsplaats wordt rekening gehouden met het aanwezige onderwijsaanbod [...].
§2. [...] De inschrijving wordt genomen na ondertekening voor akkoord van de ouders van het pedagogisch project en schoolreglement.

- Decreet van 28 februari 2003 betreffende het Vlaamse inburgeringsbeleid (BS 8 mei 2003)
ZOEKPAD: www.binnenland.vlaanderen.be > inburgering > regelgeving
LINK: codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1010876¶m=inhoud
- Ministerieel besluit van 11 juni 2004 betreffende de richtlijnen voor de inburgering van minderjarige anderstalige nieuwkomers in het kader van het Vlaamse inburgeringsbeleid (BS 6 juli 2004)
ZOEKPAD: www.binnenland.vlaanderen.be > inburgering > regelgeving
LINK: codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1013184¶m=inhoud

Uittreksel uit het Ministerieel besluit van 11 juni 2004 **Art. 2.**

§ 1. Het onthaalbureau verwijst de minderjarige anderstalige nieuwkomer die zich aanmeldt of die wordt aangemeld door een derde, door naar het onthaalonderwijs.
§ 2. Het onthaalbureau informeert de minderjarige anderstalige nieuwkomer en zijn ouders of voogd over het recht op onderwijs in Vlaanderen, het onthaalonderwijs en het aanbod aan onthaalklassen conform de principes van het decreet gelijke onderwijskansen.

ADRESSEN

- Informatie over onthaalonderwijs: www.ond.vlaanderen.be > zoekindex > onthaalonderwijs
- Informatie over opvang anderstalige nieuwkomers:
www.vclb-koepel.be > professionelen > kansen > nuttige teksten > anderstalige nieuwkomers

5

Heeft een leerling zonder wettig verblijf recht op een school- en studietoelage?

Antwoord: Nee

Heeft een leerling zonder wettig verblijf recht op een jaarlijkse leeftijdsbijslag (de vroegere schoolpremie)?

Antwoord: Uitzonderlijk

De school krijgt werkingsmiddelen voor haar leerlingen zonder wettig verblijf.

Gezinnen zonder wettig verblijf die geen recht op steun of opvang hebben, krijgen geen tussenkomst voor de schoolkosten van hun schoolgaande kinderen.

Gezinnen die uitzonderlijk recht hebben op financiële steun via het OCMW kunnen een verhoogde uitkering krijgen. Voor gezinnen die recht hebben op materiële opvang betaalt de opvangvoorziening de schoolkosten.

IN DEZE FICHE

1. De school krijgt werkingsmiddelen voor leerlingen zonder wettig verblijf
2. Het leerplichtonderwijs is voor iedereen gratis toegankelijk
3. School- en studietoelage
4. Jaarlijkse leeftijdsbijslag (vroeger: 'schoolpremie')
5. Tussenkomst in de schoolkosten voor gezinnen met minderjarige kinderen die verblijven in een opvangvoorziening
6. Betalingsmoeilijkheden

1. De school krijgt werkingsmiddelen voor leerlingen zonder wettig verblijf

De school krijgt werkingsmiddelen voor elke regelmatige leerling die er ingeschreven is en er school loopt, ook die zonder een wettig verblijfsstatuut.

Wat is een regelmatige leerling?

- een leerling die aan de toelatingsvoorwaarden voldoet van het leerjaar waarin hij is ingeschreven;
- en die het geheel van de vorming van dat leerjaar werkelijk en regelmatig volgt, behalve in geval van gewettigde afwezigheid.

De omzendbrief *Het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut* (24 februari 2003) schrijft daarover: *“In 1994 werd tussen de Vlaamse minister van Onderwijs en de federale minister van Binnenlandse Zaken afgesproken dat kinderen zonder wettig verblijfsstatuut subsidieerbaar of financierbaar zijn.”*

Scholen krijgen bijkomende werkingsmiddelen naarmate ze leerlingen hebben die beantwoorden aan bepaalde indicatoren. Meer info hierover: www.agodi.be/faq.

2. Het leerlichtonderwijs is voor iedereen gratis toegankelijk

De toegang tot het leerlichtonderwijs is gratis. Maar naar school gaan brengt kosten mee: maaltijden, voor- en naschoolse opvang, uitstapjes, lesmateriaal. Die kosten variëren vaak met het onderwijsniveau en de studierichting.

De school mag aan de ouders geen bijdragen vragen voor onderwijsgebonden kosten die noodzakelijk zijn om een eindterm te bereiken of een ontwikkelingsdoel na te streven.

Ouders moeten bij het begin van het schooljaar via het schoolreglement een zicht krijgen op de kosten die in de loop van het schooljaar gemaakt zullen worden voor alle andere activiteiten.

Die richtlijnen zijn te vinden in de omzendbrief over kostenbeheersing in het basisonderwijs en de omzendbrief *Zorgvuldig bestuur in het secundair onderwijs*.

Die regeling is sinds het schooljaar 2008-2009 nog duidelijker geworden door de invoering van de maximumfactuur (enkel in het basisonderwijs).

3. School- en studietoelage

Voor veel ouders blijven de kosten voor het onderwijs van hun kinderen, ondanks die kostenbeperkende maatregelen, moeilijk om dragen. Voor ouders met een bescheiden inkomen bestaat er sinds enkele jaren een schooltoelage (voor basis- en secundair onderwijs) en een studietoelage (voor het hoger onderwijs). Die toelagen zijn bedoeld om de overblijvende schoolkosten te betalen.

Leerlingen zonder wettig verblijf komen **niet in aanmerking** voor een school- of studietoelage. Naast een aantal algemene voorwaarden (samenstelling van het gezin, inkomen van de ouders, leeftijd van de leerling...) moet de leerling immers ook voldoen aan de 'nationaliteitsvoorwaarde'. Enkel Belgen en bepaalde categorieën van vreemdelingen (opgesomd in artikel 9 van het decreet van 8 juni 2007) komen in aanmerking. Leerlingen zonder wettig verblijf zijn niet opgenomen als categorie.

4. Jaarlijkse leeftijdsbijslag (vroeger: 'schoolpremie')

De jaarlijkse leeftijdsbijslag (vroegere schoolpremie) is een toeslag die automatisch samen met de kinderbijslag van de maand juli wordt uitbetaald. Sinds 2009 geldt dat voor kinderen van 0 tot 24 jaar. Omdat de jongste categorie nog niet schoolplichtig is, is de term 'schoolpremie' vervangen door 'jaarlijkse leeftijdsbijslag'.

Wie (wit) werkt, heeft recht op kinderbijslag, en krijgt automatisch de jaarlijkse **leeftijdsbijslag**. Omdat mensen zonder wettig verblijf niet mogen werken komen ze daarvoor in principe **niet in aanmerking**.

Bepaalde andere situaties (ingeschreven zijn als werkloze, pensioengerechtigd, invalide, wees zijn, als student al vijf jaar in België verblijven) geven ook recht op kinderbijslag. Mensen zonder wettig verblijf bevinden zich nooit of zelden in zo'n situatie.

Mensen zonder wettig verblijf hebben ook **geen recht** op de gewaarborgde **kinderbijslag** die de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (RKW) uitkeert aan mensen die niet werken en die zich evenmin in de gelijkgestelde situaties bevinden.

Mensen zonder wettig verblijf zijn in principe ook **uitgesloten van OCMW-steun**. Eén **uitzondering**: sommige gezinnen zonder wettig verblijf krijgen als gevolg van een beroepsprocedure bij de Raad van State financiële steun van een OCMW (niet meer mogelijk sinds de vernieuwde asielprocedure – 1 juni 2007). Zij kunnen een verhoogde OCMW-uitkering krijgen (gewaarborgde gezinsbijslag en jaarlijkse leeftijdsbijslag voor kinderen tot 18 jaar).

De meeste gezinnen zonder wettig verblijf krijgen echter geen financiële steun, en dus ook niet de jaarlijkse leeftijdsbijslag.

5. Tussenkost in de schoolkosten voor gezinnen met minderjarige kinderen die verblijven in een opvangvoorziening

Sommige gezinnen zonder wettig verblijf met minderjarige kinderen hebben recht op materiële opvang in een opvangvoorziening (bijvoorbeeld een opvangcentrum voor asielzoekers of een lokaal opvanginitiatief van een OCMW). In dat geval betaalt de opvangvoorziening de schoolkosten.

6. Betalingsmoeilijkheden

De meeste gezinnen zonder wettig verblijf verblijven niet in een opvangvoorziening. Zij moeten de schoolkosten zelf betalen. Wanneer dat moeilijk of onmogelijk is, kunnen ze samen met de school een oplossing zoeken.

De school moet in het schoolreglement aangeven hoe ze betalingsmoeilijkheden aanpakt. In sommige steden bestaan daarvoor solidariteitsfondsen.

BRONNEN

- Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap (Titel II – Nationaliteitsvoorwaarde artikel 9§2)
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > officieuze codificatie van de wetgeving > niveauoverschrijdend deel > studiefinanciering
LINK: www.ond.vlaanderen.be/EDULEX/database/document/document.asp?docid=13892
- Ministeriële omzendbrief GD/2003/03 van 24 februari 2003 'Het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > instellingen en leerlingen (niveauoverschrijdend) > leerplicht
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13382
- Ministeriële omzendbrief BaO/2007/05 van 22 juni 2007 'Kostenbeheersing in het basisonderwijs'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > basisonderwijs > instellingen en leerlingen > kostenbeheersing
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13875
- Ministeriële omzendbrief SO 78 van 27 november 2001 betreffende 'Zorgvuldig bestuur in het secundair onderwijs'
ZOEKPAD: www.ond.vlaanderen.be/edulex > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > secundair onderwijs > instellingen en leerlingen > zorgvuldig bestuur
LINK: www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13180
- Omzendbrief 1 september 2006 aan de OCMW's betreffende de toekenning van een schoolpremie door het OCMW aan steungerechtigde vreemdelingen
ZOEKPAD: www.mi-is.be > Thema 'OCMW's' > integratie > vreemdelingen > Omz. > 2006-09-21
LINK: www.mi-is.be/sites/default/files/doc/OB%202006-09-01%20NL.pdf
- Samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders van 19 december 1939, art. 44ter
Programmawet van 8 juni 2008, kanselarij van de eerste minister, Afdeling 1, artikel 14 (voert het artikel 44ter in):
LINK: www.juridat.be
- Informatie over de kinderbijslag (reglementering en aanvraagformulier):
ZOEKPAD: www.rkw.be > 'Welkom' > de RKW als Kinderbijslagfonds > Gewaarborgde gezinsbijslag - als buitenlander
LINK: www.rkw.be/NL/Allowance/gfaForeignWho.php
- Informatie over de contactgegevens van je provinciaal bureau:
ZOEKPAD: www.rkw.be > 'Welkom' > Contact
LINK: www.rkw.be/NL/Info/Contact/contact.php

6

Heeft een leerling zonder wettig verblijf recht op een diploma, getuigschrift of attest?

Antwoord: Ja

Een leerling zonder wettig verblijf die als regelmatige leerling ingeschreven is en op het einde van de studieperiode geslaagd is, heeft recht op een diploma, getuigschrift of attest.

Een diploma, getuigschrift of attest kan ook behaald worden bij de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap.

IN DEZE FICHE

1. Via de school
2. Via de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap

1. Via de school

Elke regelmatige leerling die op het einde van de studieperiode geslaagd is, heeft, ongeacht zijn verblijfsstatuut, recht op een diploma, getuigschrift of attest. Dat staat uitdrukkelijk in de omzendbrief inzake het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut van 24 februari 2003.

Wie is een regelmatige leerling?

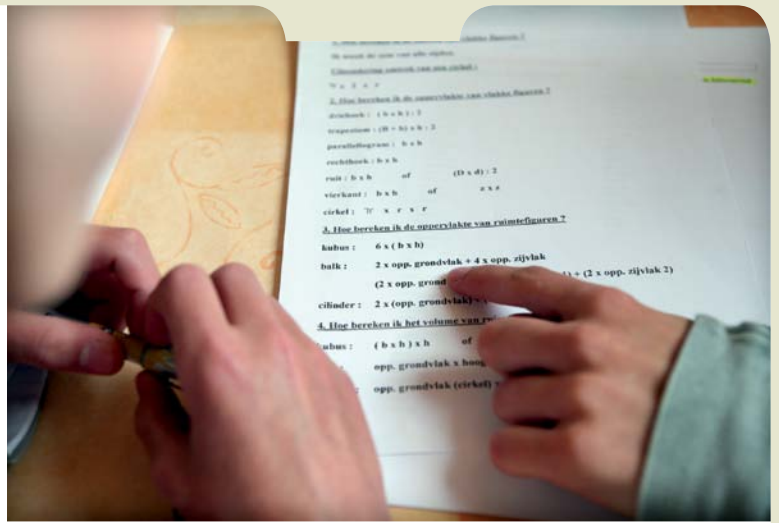
- De leerling die voldoet aan de toelatingsvoorwaarden van het leerjaar waarin hij ingeschreven is.
- De leerling die het geheel van de vorming van dat leerjaar werkelijk en regelmatig volgt (behalve gewetigde afwezigheden).

Een vrije leerling heeft geen recht op een officieel studiebewijs (diploma, getuigschrift, attest). Die leerling moet daarvoor naar de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap.

2. Via de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap

Er zijn geen voorwaarden inzake leeftijd, vooropleiding en verblijfsstatuut om aan de examens van de examencommissie deel te nemen.

Kandidaten moeten vooraf een infosessie volgen. Inschrijven kan via www.ond.vlaanderen.be/secundair/examencommissie/index.htm.

BRONNEN

- Ministeriële omzendbrief GD/2003/03 van 24 februari 2003 'Het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut'

ZOEKPAD: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex> > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > instellingen en leerlingen (niveau-overschrijdend) > leerplicht

LINK: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13382>

Uittreksel uit de Ministeriële omzendbrief GD/2003/03

5. Studiebekrachtiging

Aan iedere leerling – ongeacht zijn verblijfsstatuut – die op regelmatige wijze de lessen heeft gevolgd en op het einde van de studieperiode geslaagd is, moet een getuigschrift/diploma afgeleverd worden.

- Codex Secundair Onderwijs (art. 256)

ZOEKPAD: <http://www.ond.vlaanderen.be> > A-Z index > secundair onderwijs > directies en secretariaten > codex secundair onderwijs (art. 256)

LINK: <http://www.ond.vlaanderen.be/secundair/Codex%20secundair%20onderwijs.pdf>

ADRESSEN

Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap

Postadres
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

Bezoekadres (enkel na telefonische afspraak)
Materiaalstraat 67
1070 Anderlecht

Contactnummers en informatiebrochure:

LINK: <http://www.ond.vlaanderen.be/secundair/examencommissie/default.htm>

ZOEKPAD: <http://www.ond.vlaanderen.be> > A-Z index > examencommissie secundair onderwijs

7

Kan een leerling zonder wettig verblijf een verblijfsstatuut krijgen door onderwijs te volgen?

Antwoord: Nee

Onderwijs volgen creëert geen rechten op een wettig verblijfsstatuut.

In twee gevallen speelt het schoollopen wel een rol in de verblijfsituatie:

- onrechtstreeks, bij de beoordeling van een regularisatieaanvraag voor gezinnen met schoolgaande kinderen;
- rechtstreeks, in het kader van een verlenging van het bevel tot het verlaten van het grondgebied.

De omzendbrief betreffende het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut (GD/2003/03 van 24 februari 2003) stelt uitdrukkelijk dat onderwijs volgen geen rechten op een wettig verblijfsstatuut creëert.

In twee gevallen kan schoollopen wel invloed hebben op de verblijfsrechtelijke positie. Een aanvraag wordt altijd geval per geval beoordeeld.

1. Onderwijs volgen kan **onrechtstreeks** een rol spelen bij een **regularisatieaanvraag**. Schoollopen is soms een extra element waardoor iemand aan de regularisatiecriteria kan voldoen.

Wie regularisatie wil vragen, moet eerst aantonen dat hij/zij wegens 'buitengewone omstandigheden' geen verblijfsaanvraag kan indienen vanuit het herkomstland.

De criteria voor regularisatie zijn omschreven in een 'instructie van 19 juli 2009'. De Dienst Vreemdelingenzaken volgt die criteria, maar ze zijn niet juridisch bindend.

De instructie onderscheidt tien categorieën vreemdelingen die in aanmerking kunnen komen voor regularisatie. Bij drie daarvan kan het regelmatig schoollopen een rol spelen:

- Categorieën 1.1 en 1.2 van de instructie: criterium '**langdurige procedures**'.
Er gelden kortere termijnen om in aanmerking te komen voor regularisatie "*voor de vreemdeling die één of meerdere kinderen ten laste heeft en onderhoudt, die regelmatig school liepen in het kleuter-, lager, secundair en/of hoger onderwijs tijdens de duur van de asielprocedure en/of tijdens de periode van verblijf volgend op de asielprocedure*".
- Categorie 2.7 van de instructie: criterium '**bepaalde prangende humanitaire situaties**'.
Families met schoolgaande kinderen met een afgesloten of hangende asielprocedure moeten onder andere aantonen dat "*de (een) schoolgaand(e) kind(eren) minstens sedert 1 september 2007 school liep(en) in een door één van de Gemeenschappen georganiseerde, erkende of gesubsidieerde onderwijs-*

instelling waar ze regelmatig de lessen gevolgd hebben in het kleuter-, lager, secundair onderwijs en/of hoger onderwijs tijdens de duur van de asielprocedure en/of tijdens de periode van verblijf volgende op de asielprocedure”.

2. Onderwijs volgen kan **rechtstreeks** een rol spelen bij een **verlenging van een bevel om het grondgebied te verlaten**. Gezinnen met minderjarige schoolgaande kinderen die een aanvraag indienen en aan bepaalde voorwaarden voldoen, kunnen voor een bepaalde periode een opschorting krijgen van het bevel om het grondgebied te verlaten. (» *Zie fiche 8*)

Scholen kunnen gezinnen met juridische vragen doorverwijzen naar een gespecialiseerde dienst in de buurt. Adressen vind je op www.kruispuntmi.be/juridisch-advies-in-vlaanderen-en-brussel.

BRONNEN

- Ministeriële omzendbrief GD/2003/03 van 24 februari 2003 'Het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut'.
ZOEKPAD: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex> > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > instellingen en leerlingen (niveauoverschrijdend) > leerplicht
LINK: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13382>

Uittreksel uit de Ministeriële omzendbrief GD/2003/03

“de inschrijving op een school, het schoollopen of het behalen van een getuigschrift of diploma [kan] op geen enkele wijze voor de betrokkene zelf, noch voor zijn/haar familie enige garantie () bieden en [creëert] geen rechten m.b.t. de asielprocedure, het verblijfsrecht, de toepassing van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen”.

- Instructie m.b.t. de toepassing van het oude artikel 9,3 en het artikel 9bis van de vreemdelingenwet (19 juli 2009)
LINK: www.kruispuntmi.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/verblijfsrecht-uitwijzing-reizen/humanitaire-regularisatie-9bis.
Zie onderaan 'Omszendbrieven en instructies'.
- Omzendbrief NO/205/SH/AS/MPV van 10 november 1983 'Inschrijving van leerlingen in onderwijsinrichtingen' (enkel voor secundair onderwijs).
ZOEKPAD: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex> > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > instellingen en leerlingen (niveau-overschrijdend) > inschrijving
LINK: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=9075>
- Bouckaert, S., 'Onderwijs voor minderjarige vreemdelingen zonder wettig verblijf: ontwikkelingen in regelgeving en rechtspraak'. In: *Tijdschrift voor onderwijsrecht en onderwijsbeleid*, jaargang 2007-2008, mei-juni-juli-augustus 2008, p. 400-404.

8

Kan een leerling zonder wettig verblijf tijdens het schooljaar uitgewezen worden? Antwoord: Ja. Behalve als de familie een tijdelijke opschorting krijgt van de Dienst Vreemdelingenzaken.

Gezinnen zonder wettig verblijf kunnen altijd uitgewezen worden. Als er schoolgaande kinderen zijn, kunnen ze wel een verzoek indienen om het vertrek uit te stellen tot het einde van het schooljaar. Dat verzoek kan onder bepaalde voorwaarden goedgekeurd worden door de Dienst Vreemdelingenzaken. Zo'n verzoek is bekend als 'Opschorting van het bevel om het grondgebied te verlaten (BGV) voor families met schoolgaande kinderen jonger dan 18 jaar'.

IN DEZE FICHE

1. Verzoek tot opschorting
2. Wie komt in aanmerking voor de opschorting?
3. Vanaf wanneer kunnen ze de opschorting aanvragen?
4. Tot wanneer loopt de opschorting?
5. Hoe opschorting aanvragen?
6. Hoe verloopt de aanvraag en wat zijn de gevolgen voor de leerling en zijn gezin?

1. Verzoek tot opschorting

Gezinnen zonder wettig verblijf kunnen altijd aangehouden worden, met het oog op een uitwijzing. Soms krijgen ze het bevel om het grondgebied te verlaten. Als er schoolgaande kinderen zijn, kan de familie de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) verzoeken om het vertrek uit te stellen.

Dat verzoek staat bekend onder de term 'Opschorting van het bevel om het grondgebied te verlaten (BGV) voor families met schoolgaande kinderen jonger dan 18 jaar'.

De mogelijkheid tot opschorting staat expliciet in de *Omzendbrief van 29 april 2003 betreffende de verwijdering van gezinnen met schoolgaand(e) kind(eren) van minder dan 18 jaar. – Optreden van politiediensten in scholen van toenmalig minister van Binnenlandse Zaken Antoine Duquesne.*

Als de familie geen opschorting aanvraagt, of niet aan de voorwaarden voldoet, kan ze uitgewezen worden in de loop van het schooljaar.

2. Wie komt in aanmerking voor de opschorting?

Opschorting is mogelijk voor ouders met kinderen jonger dan achttien jaar die aan de volgende twee voorwaarden voldoen:

- een kind volgt onderwijs in een lagere of secundaire school (alle richtingen);
- ze kregen hun bevel om het grondgebied te verlaten (BGV) na de start van de paasvakantie.

De omzendbrief vermeldt dat de opschorting enkel geldt voor de leden van het kerngezin van de leerling zonder wettig verblijf. Dat zijn:

- de ouder(s);
- de samenwonende partner van de ouder;
- de inwonende broers en zussen die zelf nog geen gezin hebben;
- inwonende ascendenten (bv. grootouders).

In de praktijk geeft de Dienst Vreemdelingenzaken ook een verlenging aan jongeren die op het moment van hun aanvraag achttien jaar zijn geworden en wachten op hun eindexamen.

3. Vanaf wanneer kunnen ze de opschorting aanvragen?

Opschorting van het BGV aanvragen kan vanaf de paasvakantie, en enkel voor een BGV dat is afgeleverd na het begin van de paasvakantie.

Dat BGV moet bovendien volgen op een negatieve beslissing in de **laatste** verblijfsprocedure. Vroegere of latere bevelen worden niet in aanmerking genomen.

4. Tot wanneer loopt de opschorting?

In de praktijk wordt de verlenging meestal toegestaan tot eind juni, en wordt geen rekening gehouden met herexamens. In de omzendbrief van 29 april 2003 staat: *“Voor gezinnen met schoolgaande kinderen van minder dan 18 jaar, kan de Dienst Vreemdelingenzaken beslissen dat de uitvoering van een verwijderingmaatregel, genomen in de periode vanaf het begin van de paasvakantie tot het einde van het schooljaar, opgeschort wordt tot het einde van het schooljaar. Een verlenging in geval van tweede zitting kan door de Dienst Vreemdelingenzaken overwogen worden.”*

Vanaf het begin van de zomervakantie kunnen gezinnen die een verlenging gekregen hadden, opnieuw aangehouden worden voor een gedwongen uitwijzing. Ze krijgen dus niet eerst opnieuw een BGV.

5. Hoe opschorting aanvragen?

De aanvraag wordt per fax bezorgd aan het Bureau C van de Dienst Vreemdelingenzaken.

De aanvraag kan gebeuren door de ouder(s), maar ook door een advocaat of hulpverlener. Ze hoeft niet ondertekend te zijn door de ouders.

De aanvrager moet een **recent bewijs** bijvoegen dat de leerling **op het moment van de aanvraag schoolloopt**. Het inschrijvingsbewijs in de school volstaat niet. Dat dateert immers vaak van september van het lopende schooljaar en zegt niets over de regelmatige aanwezigheid op school op het moment van de aanvraag zelf.

Andere documenten zijn niet nodig.

6. Hoe verloopt de aanvraag en wat zijn de gevolgen voor de leerling en zijn gezin?

De aanvraag wordt in principe binnen de twee dagen behandeld.

Twee mogelijkheden:

- **Bureau C aanvaardt de aanvraag.** Het maakt dat bekend aan de aanvrager of aan de dienst die de aanvraag voor de ouder(s) heeft gedaan en aan de gemeente.
De betrokken familie krijgt een tijdelijke opschorting van het BGV waardoor ze tijdelijk wettig verblijft tot het einde van het schooljaar.

Bureau C stuurt instructies naar de gemeente om de verlenging uit te voeren.

De gemeente nodigt de ouder(s) daartoe uit met het document dat verlengd moet worden (meestal het recentste BGV).

De familie verblijft tijdelijk legaal tot het einde van het schooljaar.

- Als de familie maatschappelijke dienstverlening kreeg van een OCMW (meestal financiële steun), wordt die steun verlengd voor de duur van de opschorting van het BGV.
 - Als de familie materiële opvang kreeg in een Lokaal Opvanginitiatief van een OCMW, of een open opvangcentrum, blijft ze die opvang krijgen.
- **Bureau C weigert de aanvraag.** Het informeert de aanvrager (niet de gemeente!) over de weigering. Bij een weigeringsbeslissing krijgt de aanvrager geen nieuw BGV. De betrokken familie kan opnieuw aangehouden worden met het oog op een uitwijzing.

BRONNEN

Omzendbrief. 29 april 2003 van minister van Binnenlandse Zaken A. Duquesne, betreffende de verwijdering van gezinnen met schoolgaand(e) kind(eren) van minder dan 18 jaar. – Optreden van politiediensten in scholen, BS 13 juni 2003.

ZOEKPAD: www.dofi.fgov.be > FOD binnenlandse zaken - vreemdelingenzaken > documentatie/wetgeving > wetgeving > omzendingen > 29-04-2003

LINK: https://dofi.ibz.be/sites/dvzoe/NL/Documents/20030429_nl.pdf

ADRES

Bovenstaande procedure is nagekeken door een attaché van de Dienst Vreemdelingenzaken, Directie controle binnenland, Bureau C (correspondentie november 2007, maart/april 2008).

Bureau C van de Dienst Vreemdelingenzaken
Mevrouw Marie-Louise Eloy
T 02 793 83 33
Fax: 02 274 66 11

Uittreksel uit de Omzendbrief van 29 april 2003

2. Tijdelijke schorsing van de uitvoering van een verwijderingmaatregel.

Voor gezinnen met schoolgaande kinderen van minder dan 18 jaar, kan de Dienst Vreemdelingenzaken beslissen dat de uitvoering van een verwijderingmaatregel, genomen in de periode vanaf het begin van de paasvakantie tot het einde van het schooljaar, opgeschort wordt tot het einde van het schooljaar.

Een verlenging in geval van tweede zittijd kan door de Dienst Vreemdelingenzaken overwogen worden.

Deze maatregel kan enkel betrekking hebben op de leden van het kerngezin van het betrokken kind.

Onder “leden van het kerngezin van het betrokken kind” wordt verstaan :

- de ouder(s);
- de samenwonende partner van de ouder;
- de inwonende broers en zussen, die nog geen eigen gezin hebben;
- de inwonende ascendenten.

9

Mag een leerling zonder wettig verblijf tijdens de lessen in de school opgepakt worden voor een uitwijzing?

Antwoord: Nee

De politie mag leerlingen zonder wettig verblijf niet afhalen tijdens de schooltijd. Wanneer ze toch optreedt bij de schoolpoort, of in de buurt van de school, moet ze zich aan bepaalde afspraken houden. Die liggen vast in een omzendbrief.

Sinds 1994 hebben de Vlaamse minister van Onderwijs en de federale minister van Binnenlandse Zaken een afspraak: politiediensten zullen kinderen zonder wettig verblijf niet opsporen via de school.

Naar aanleiding van een incident in 2002 is die afspraak hernieuwd en geformaliseerd in een *Omzendbrief van 29 april 2003 betreffende de verwijdering van gezinnen met schoolgaand(e) kind(eren) van minder dan 18 jaar. - Optreden van politiediensten in scholen.*

Die omzendbrief geeft politiediensten een duidelijk kader waarbinnen ze moeten opereren. Zo wil de overheid vermijden dat leerlingen zonder wettig verblijf van de schoolbanken geplukt worden.

De omzendbrief schrijft de volgende werkwijze voor.

De politie treedt bij voorkeur op vóór schooltijd. Het is niet toegestaan leerlingen zonder wettig verblijf **af te halen tijdens de schooltijd** in de school. Er wordt aangeraden om de kinderen of jongeren niet op te wachten aan de schoolpoort. Dat kan enkel worden toegestaan:

- als er een gevaar bestaat dat het kind in de school wordt achtergelaten;
- wanneer de ouders niet meer in staat zijn om het kind thuis op te wachten omdat ze door de politie zijn aangehouden.

Als politiediensten toch optreden **bij de schoolpoort** of **in de nabijheid van de school**, moeten ze zich houden aan de volgende afspraken:

- de politie treedt op in burger en moet zich legitimeren;
- de directie van de school wordt vooraf ingelicht. De school wordt bij de uitvoering van de opdracht betrokken om een betere begeleiding van de leerling te verzekeren;
- bij de uitvoering van de opdracht zijn de politiemensen, indien mogelijk, vergezeld door een familielid van de leerling. Als dat onmogelijk is, moet de politie proberen een beroep te doen op een tolk als het kind onvoldoende Nederlands, Frans, Duits of Engels spreekt.

In de omzendbrief staat: “De schooldirectie wordt in elk geval op de hoogte gebracht door de betrokken politiedienst, indien een schoolgaand kind niet meer naar de school zal komen, naar aanleiding van de uitvoering van een verwijderingsmaatregel.” In de praktijk gebeurt dat zelden.

Ook de Dienst Vreemdelingenzaken zal de school niet op eigen initiatief informeren over kinderen of jongeren die gerepatrieerd zijn of opgesloten zijn in een gesloten centrum. Een school die informatie wil over een afwezige leerling zonder wettig verblijf kan contact opnemen met het bureau C van de DVZ.

BRONNEN

Omzendbrief van 29 april 2003 betreffende de verwijdering van gezinnen met schoolgaand(e) kind(eren) van minder dan 18 jaar. - Optreden van politiediensten in scholen, BS 13 juni 2003.

ZOEKPAD: www.dofi.fgov.be > FOD binnenlandse zaken - vreemdelingenzaken > documentatie/wetgeving > wetgeving omzendbrieven > 29-04-2003

LINK: https://dofi.ibz.be/sites/dvzoe/NL/Documents/20030429_nl.pdf

ADRES

Dienst Vreemdelingenzaken
Bureau C
Tel 02 793 83 29

Briefwisseling kan via:

Dienst Vreemdelingenzaken
World Trade Center, tower II
Antwerpsesteenweg 59 B
1000 Brussel

10

Mag een leerling zonder wettig verblijf stage lopen?

Antwoord: Ja

Mensen zonder wettig verblijf kunnen niet legaal werken in België. Vreemdelingen moeten hier niet alleen wettig verblijven, ze hebben vaak ook een arbeidskaart nodig om legaal te kunnen werken.

Minderjarige leerlingen die in hun studierichting stage moeten lopen, zijn vrijgesteld van zo'n arbeidskaart.

Mensen zonder wettig verblijf kunnen niet legaal werken in België. Naast de voorwaarde van een wettig verblijf hebben vreemdelingen vaak ook een arbeidskaart nodig om legaal te kunnen werken.

Er zijn echter twee uitzonderingen op die principes. De bedoeling is het recht op onderwijs voor leerlingen zonder wettig verblijf te vrijwaren. Het Koninklijk Besluit van 9 juni 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers maakt in twee gevallen legale tewerkstelling zonder arbeidskaart (vrijstelling) mogelijk voor vreemde studenten, ook als ze niet wettig in België verblijven:

- **Leerlingenstages:** alle studenten, dus ook minderjarige leerlingen, die in hun studierichting verplicht stage moeten lopen;
- **Deeltijds leren en werken:** leerlingen die nog geen achttien zijn en die leren en werken combineren (» [Zie fiche 12](#)).

Een stage is een buitenschoolse vorm van opleiding en vorming. De stagiair neemt deel aan het arbeidsproces op de stageplaats. Voor een bedrijf is een stagiair een gelijkgestelde werknemer. Leerlingenstages verlopen dus conform de arbeids- of dienstregelingen van de plaats waar stage wordt gelopen.

De Vlaamse overheid bevestigt de federale regelgeving (vrijstelling van arbeidskaart voor leerlingenstages). In de ministeriële omzendbrief SO/2002/09 van 16 september 2002 staat dat alle leerlingen van het structuuronderdeel waarin leerlingenstages zijn opgenomen, zonder onderscheid tot de stage moeten kunnen worden toegelaten. Het recht op onderwijs voor minderjarigen en het principe dat elke leerling in een school kan worden ingeschreven, wordt dus doorgetrokken tot de stages. De omzendbrief baseert zich op het gewijzigde KB van 9 juni 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers.

In de praktijk zijn verplichte stages in ondernemingen vooral opgenomen in het programma van het technisch en beroepsonderwijs .

Stagiairs hebben – ongeacht hun verblijfsstatuut – geen arbeidskaart nodig om stage te kunnen lopen. De vrijstelling van arbeidskaart impliceert ook dat de werkgever geen arbeidsvergunning nodig heeft om een leerling zonder wettig verblijf tot een stage toe te laten. Er is

geen leeftijdsbeperking: ook als de stagiair(e) meerderjarig wordt, is geen arbeidskaart vereist.

Opmerking

Aan sommige stages zijn voorwaarden verbonden. De bewijsstukken daarvoor zijn voor leerlingen zonder wettig verblijf soms moeilijk verkrijgbaar, bijvoorbeeld een bewijs van goed zedelijk gedrag.

BRONNEN

- Koninklijk Besluit van 9 juni 1999 houdende de uitvoering van de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers somt alle categorieën op van personen die vrijgesteld zijn van het verkrijgen van een arbeidskaart, artikel 2, 19° en 22°. **ZOEKPAD:** www.werk.be > werknemers buitenlandse nationaliteit > wetgeving
- Omzendbrief SO/2002/09 van 16 september 2002 'Leerlingenstages in het voltijds onderwijs' **ZOEKPAD:** <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex> > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > secundair onderwijs > instellingen en leerlingen > stages **LINK:** <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13301>

Uittreksel uit de omzendbrief SO/2002/09

4.1 leerling

(...) Alle leerlingen van het structuuronderdeel waarin leerlingenstages zijn voorzien, moeten zonder onderscheid tot de stage kunnen worden toegelaten. Het principe dat onderwijs een sociaal recht is en dat derhalve elkeen - al dan niet als regelmatige - leerling in een school kan worden ingeschreven, wordt thans ook doorgetrokken tot de stages. Immers, ingevolge een koninklijk besluit van 6 februari 2003 tot wijziging van de regelgeving betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers, is het vanaf 1 april 2003 toegelaten dat ook personen die niet over een geldige verblijfstitel beschikken (illegalen), stage kunnen lopen indien een essentieel onderdeel van het leerprogramma. Vanaf deze datum wordt dus de maatregel ingetrokken dat illegale leerlingen, in plaats van de voorziene stage, in een aangepaste praktijkomgeving op school moeten worden opgevangen. (...)

11

Mag een leerling zonder wettig verblijf deeltijds leren en werken?

Antwoord: Ja

Mensen zonder wettig verblijf kunnen niet legaal werken in België. Vreemdelingen moeten hier niet alleen wettig verblijven, ze hebben vaak ook een arbeidskaart nodig om legaal te kunnen werken.

Minderjarige leerlingen die leren en werken combineren, zijn vrijgesteld van een arbeidskaart.

Mensen zonder wettig verblijf kunnen niet legaal werken in België. Naast de voorwaarde van een wettig verblijf hebben vreemdelingen vaak ook een arbeidskaart nodig om legaal te kunnen werken.

Er zijn echter twee uitzonderingen op die principes. De bedoeling is het recht op onderwijs voor leerlingen zonder wettig verblijf te vrijwaren. Het Koninklijk Besluit van 9 juni 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers maakt in twee gevallen (art.2, 19° en art.2, 22°) legale tewerkstelling zonder arbeidskaart (vrijstelling) mogelijk voor vreemde studenten, ook als ze niet wettig in België verblijven:

- **Leerlingenstages:** alle studenten, waaronder dus ook minderjarige leerlingen, die in hun studierichting verplicht stage moeten lopen (» *Zie fiche 10*).
- **Deeltijds leren en werken:** leerlingen nog geen achttien zijn en die leren en werken combineren.

Deeltijds leren en werken is een combinatie van studeren en werken. Het is een voltijds engagement dat op twee manieren kan worden ingevuld:

- ofwel met Syntra-leertijd: een theoretische vorming in Syntra in combinatie met een leerovereenkomst bij een werkgever;
- ofwel in een centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs (CDO).

Vanaf wanneer kan een leerling deeltijds leren en werken?

- ofwel is de leerling zestien jaar;
- ofwel is de leerling vijftien jaar en heeft hij de eerste twee jaren van het voltijds secundair onderwijs (al dan niet geslaagd) achter de rug;
- in enkele gevallen is een afwijking mogelijk: toegang vanaf veertien jaar mits een CLB-advies en een akkoord van de directie van het centrum.

Ook leerlingen zonder wettig verblijf kunnen in het systeem van deeltijds leren/deeltijds werken stappen.

- Een leerling zonder wettig verblijf die als regelmatige leerling aan het onderwijs deelneemt, kan zonder problemen in het deeltijds onderwijs instromen.
- Een leerling zonder wettig verblijf die instroomt uit een onthaalklas of een buitenlands onderwijssysteem heeft een gunstige beslissing van de klassenraad nodig.

De leerlingen blijven deeltijds leerplichtig tot achttien jaar. Een leerling zonder wettig verblijf die achttien wordt, blijft verder vrijgesteld van arbeidskaart tot hij de opleiding voltooid heeft. De leerling moet wel binnen de studierichting blijven die hij was begonnen voor hij achttien jaar werd. Dat staat in het verslag aan de Koning bij het Koninklijk Besluit van 6 februari 2003: *“De bepaling wordt uitgebreid naar de meerderjarigen om hen toe te laten een opleiding aangevat voor de leeftijd van 18 te vervolledigen.”*

Opmerkingen

- De vrijstelling van arbeidskaart geeft een leerling zonder wettig verblijf geen verblijfsrechten.
- Jongeren die werken in het kader van een overeenkomst deeltijds leren/deeltijds werken worden betaald voor hun werk (behalve bij een persoonlijk ontwikkelingstraject). Maar mensen zonder wettig verblijf hebben soms moeilijkheden om een bankrekening te openen. Dat mag geen reden zijn om een leerling te weigeren. Uitbetalen via overschrijving is geen verplichting. Bespreek met de werkgever of de vergoeding in de hand betaald kan worden.

BRONNEN

- Decreet van 10 juli 2008 betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap, BS 3 oktober 2008
ZOEKPAD: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex> > rubrieken > officiële codificatie van de wetgeving > secundair onderwijs > leren en werken
LINK: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=14032>
- Ministeriële omzendbrief SO/2008/08 van 8 augustus 2008 'Stelsel van leren en werken'
ZOEKPAD: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex> > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > secundair onderwijs > instellingen en leerlingen > leren en werken
LINK: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=14006>
- Koninklijk Besluit van 9 juni 1999 houdende de uitvoering van de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers, BS 26 juni 1999
ZOEKPAD: www.werk.be > arbeidskaarten en vergunningen > wetgeving > KB van 9 juni 1999
LINK: <http://www.siod.belgie.be/WorkArea/showcontent.aspx?id=7168>
- Koninklijk besluit van 6 februari 2003 tot wijziging van het koninklijk besluit van 9 juni 1999 houdende uitvoering van de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers, verslag aan de koning
ZOEKPAD: www.werk.be > arbeidskaarten en vergunningen > wetgeving > KB d.d. 6.02.2003, verslag aan de koning
LINK: http://www.werk.be/sites/default/files/reg_KB_06_02_2003_verslag_a_koning.pdf

Uittreksel uit het KB van 6 februari 2003

De wijzigingen die door die bepaling aan artikel 2, 22°, van het koninklijk besluit van 9 juni 1999 werden aangebracht beogen hetzelfde als de wijzigingen van artikel 2, 3°, namelijk de minderjarige jongeren die onwettig verblijven de mogelijkheid te bieden om een opleiding onder leerovereenkomst te volgen of om alternerend te leren. De bepaling wordt uitgebreid naar de meerderjarigen om hen toe te laten een opleiding aangevat voor de leeftijd van achttien jaar te voleindigen.
De leerlingen die wettig verblijven blijven natuurlijk vrijgesteld van de verplichting een arbeidskaart te bezitten, zelfs indien hun opleiding of het alternerend leren pas na de leeftijd van achttien jaar wordt aangevat.

12

Mag een leerling zonder wettig verblijf mee op schoolreis naar het buitenland? Antwoord: Nee

Leerlingen zonder wettig verblijf kunnen niet naar het buitenland reizen.

Om te kunnen reizen naar het buitenland (en opnieuw naar België te kunnen terugkeren) moet een niet-Belgische leerling deze twee documenten hebben:

- een geldig paspoort (of een identiteitsbewijs als de leerling een nationaliteit van een EU-lidstaat heeft)
- een Belgisch verblijfsdocument dat hem in staat stelt zich vrij te bewegen binnen de Schengenzone (en de Schengenzone opnieuw te betreden).

Leerlingen zonder wettig verblijf kunnen die voorwaarden nooit vervullen. Daarom zijn reizen naar het buitenland voor hen ten stelligste af te raden.

Binnen de Schengenzone zijn de grenscontroles aan de binnengrenzen afgeschaft. Maar een controle van identiteit en verblijf kan ook op andere plaatsen in het buiten-

land gebeuren: naar aanleiding van een diefstal-aangifte, een ongeluk met de bus, ... Wanneer de bijstand van politie wordt ingeroepen, stelt die altijd de identiteit van de betrokkenen vast én controleert ze de verblijfsstatus van personen met een voor hen 'vreemde' nationaliteit. De gevolgen voor een leerling zonder wettig verblijf en zijn begeleiders kunnen erg groot zijn (» [Zie fiche 1](#)).

Opmerking

Twijfel je of het verblijfsstatuut de leerling toestaat om te reizen? Neem dan – zonder enig risico voor de leerling – contact op met het Bureau R 'administratie asiel' van de Dienst Vreemdelingenzaken. Die dienst zal de verblijfsstatus van de leerling aftoetsen.

Reizigerslijst voor leerlingen van buiten de Europese Unie, maar met een wettig verblijf

De Dienst Vreemdelingenzaken (Bureau R) kan de volgende leerlingen vrijstellen van de verplichting om over een individueel identiteits- of reisdocument te beschikken:

- een leerling met een nationaliteit van buiten de Europese Unie,
- die **wettig** in België verblijft,
- maar die geen individueel identiteits- of reisdocument heeft.

De vrijstelling geldt enkel voor schoolreizen binnen de Europese Unie (én Zwitserland). De vrijstelling gebeurt onder de vorm van een EU-reizigerslijst voor schoolreizen voor niet-EU scholieren.

Hoe gaat de school te werk?

1. De school kan de reizigerslijst aanvragen bij het Bureau R of downloaden van de website van de DVZ (> bronnen).
2. Op die lijst vult de school de identiteitsgegevens in van de leerlingen die geen individueel identiteits- of reisdocument hebben en een niet-EU nationaliteit hebben, en van de begeleidende leerkrachten. De school voegt foto's van de betrokken leerlingen toe.
3. Ze bezorgt de ingevulde lijst aan het Bureau R.
4. Na onderzoek zal het Bureau de reizigerslijst officieel goedkeuren en terugzenden naar de school.

Let op: deze regeling is enkel mogelijk voor lager en secundair onderwijs, ongeacht de leeftijd van de leerling.

BRONNEN

- Koninklijk besluit van 8 oktober 1981 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, BS 28 oktober 1981, artikel 6 bis.
ZOEKPAD: www.dofi.fgov.be/ > Documentatie/Wetgeving > Wetgeving > K.B. van 8/10/1981
LINK: https://dofi.ibz.be/sites/dvzoe/NL/Documents/19811008_n.pdf
- Besluit van de raad van de Europese Unie van 30 november 1994 inzake een gemeenschappelijk optreden, door de Raad aangenomen op basis van artikel K.3, lid 2, onder b), van het Verdrag betreffende de Europese Unie, ter vereenvoudiging van het reizen voor scholieren uit derde landen die in een Lid-staat verblijven (94/795/JBZ).
ZOEKPAD: <http://eur-lex.europa.eu/nl/index.htm> > eenvoudig zoeken op Celex-nummer > 31994D0795
LINK: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994D0795:NL:HTML>
- Informatie over de EU-reizigerslijst voor schoolreizen voor niet EU-scholieren (omzendbrief van 15 februari 2012, in voege vanaf 1 maart 2012).
ZOEKPAD: www.dofi.fgov.be > gids van de procedures > informaties > schoolreizen
LINK: (nog niet gepubliceerd).

ADRES

Dienst Vreemdelingenzaken
Bureau R - administratie asiel

Nederlandstalig:
Patrick Vanden Brande
Tel. 02 793 90 88
Email: patrick.vandenbrande@dofi.fgov.be

Wendy Vandezande
Tel. 02 793 90 88
Email: wendy.vandezande@dofi.fgov.be

Franstalig:
Frédéric Dupont
Tel. 02 793 90 73
Email: frederic.dupont@dofi.fgov.be

13

Is een leerling zonder wettig verblijf verzekerd door de schoolverzekering?

Antwoord: Ja

Leerlingen zonder wettig verblijf zijn verzekerd door de schoolverzekering. Bij een ongeval met medische gevolgen doet de school een beroep op de burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering en/of de ongevallenverzekering, en niet op de procedure dringende medische hulp via het OCMW.

Het OCMW kan aanvullend tussenkomen wanneer de verzekering enkel het denkbeeldig remgeld terugbetaalt.

“De schoolverzekering is normaliter van toepassing op alle jongeren die ingeschreven zijn in een school”, aldus de omzendbrief GD/2003/03 van 24 februari 2003 betreffende het recht op onderwijs voor jongeren zonder wettig verblijfsstatuut.

Een school is niet verplicht om een verzekering af te sluiten. Ze is wel verplicht te handelen ‘als een goede huisvader’. Scholen kunnen zich verzekeren bij een verzekeraar naar keuze. Uit gegevens van het ministerie van Onderwijs blijkt dat elke school een schoolverzekering heeft.

Wat deze verzekering precies inhoudt, is niet wettelijk vastgelegd. Doorgaans bestaat ze uit een burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering en een ongevallenverzekering, soms met inbegrip van een verzekering voor rechtsbijstand.

Als de school een verzekering heeft afgesloten is elke leerling die op school is ingeschreven verzekerd, ook de leerlingen zonder wettig verblijf.

Een ongeval met medische gevolgen voor een leerling zonder wettig verblijf

Leerlingen zonder wettig verblijf hebben meestal geen ziekteverzekering. Bij een ongeval met medische gevolgen voor een leerling zonder wettig verblijf moet de school een beroep doen op haar ongevallenverzekering.

Sommige polissen bepalen dat de slachtoffers of hun vertegenwoordigers moeten aantonen waarom ze geen beroep kunnen doen op een tegemoetkoming van de ziekteverzekering. Bijvoorbeeld via een attest dat stelt dat hun verblijfsstatuut een aansluiting niet (meer) mogelijk maakt.

Er zijn geen problemen bekend waarbij de verzekeraar weigert tussen te komen wegens het onwettig verblijfsstatuut van de leerling.

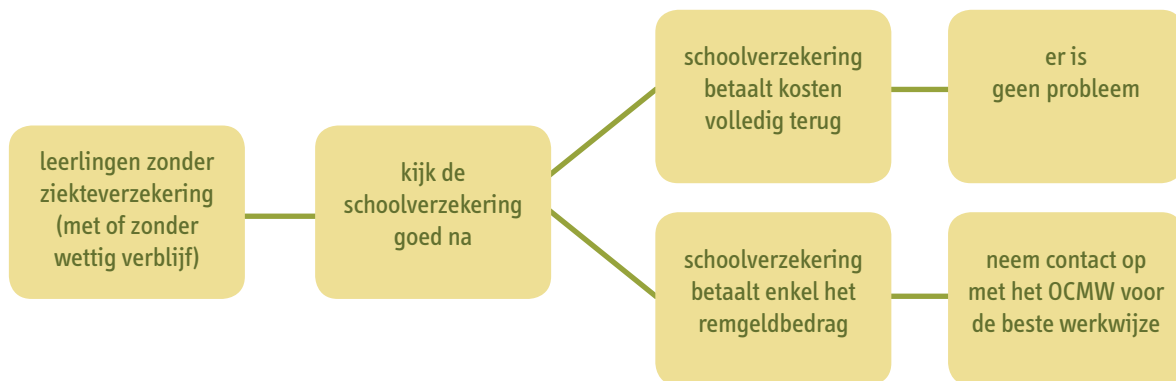
Opmerkingen

- Soms betaalt de ongefallenverzekering enkel het 'denkbeeldig' remgeld terug, en niet de totale (geplafonneerde) kosten van het doktersbezoek en de nazorg. Neem vooraf contact op met de verzekeringsinstelling om na te gaan of dat het geval is voor de leerling zonder ziekteverzekering.
- Mensen zonder wettig verblijf kunnen voor de terugbetaling van hun medische kosten een beroep doen op de

procedure 'dringende medische hulp' via het OCMW. Maar de school moet eerst de schoolverzekering aanspreken. De ervaring leert dat verzekeringsinstanties rechtstreeks tussenkomen zonder te verwachten dat de procedure 'dringende medische hulp' wordt ingezet.

De procedure 'dringende medische hulp' is complex. Een vlotte afhandeling vraagt goede werkafspraken tussen het OCMW, de zorgverstrekker en de school.

De school doet er goed aan het OCMW ook op de hoogte te brengen van een ongeval. Dan kan het dossier alvast 'geopend' worden. Als de schoolverzekering de kosten niet volledig zou terugbetalen, dan kan de school opnieuw contact opnemen met het OCMW.

BRON

Ministeriële omzendbrief GD/2003/03 van 24 februari 2003 'Het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut'

ZOEKPAD: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex> > rubrieken > coördinatie van de omzendingen > instellingen en leerlingen (niveauoverschrijdend) > leerplicht

LINK: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13382>

Uittreksel uit de ministeriële omzendbrief GD/2003/03

2. Inschrijving

De schoolverzekering is normaliter van toepassing op alle kinderen die ingeschreven zijn.

Infodossier leerlingen zonder wettig verblijf

Een juridisch antwoord op de meest voorkomende vragen

In veel Vlaamse en Brusselse scholen zitten leerlingen zonder wettig verblijf. In de eerste plaats zijn die kinderen en jongeren leerlingen als de andere. Ze hebben recht op goed onderwijs. Maar in sommige situaties kan geen wettig verblijf hebben een verschil maken.

- Mag een leerling zonder wettig verblijf mee op schoolreis naar Londen?
- Mag een leerling zonder wettig verblijf stage lopen?
- Kan de politie een leerling zonder wettig verblijf op school komen oppakken?

Correcte informatie is de basis van een gepaste aanpak.

Dit **Infodossier Leerlingen zonder wettig verblijf** schetst het juridisch kader van leerlingen zonder wettig verblijf.

Het gaat niet in op pedagogische of psychologische aspecten van hun aanwezigheid op school.

Het **Infodossier Leerlingen zonder wettig verblijf** is bedoeld voor leerkrachten, directeurs, CLB-medewerkers en inspectiediensten. Het formuleert een objectief en onderbouwd antwoord op vaak voorkomende vragen.

DE SAMENSTELLERS

- Tine Deboscher is beleidsmedewerker 'mensen zonder wettig verblijf' bij het Kruispunt Migratie-Integratie vzw.
- Rachel Laget is beleidsmedewerker 'gelijke onderwijskansen' bij het Kruispunt Migratie-Integratie vzw.
- Geert Matthys is medewerker van het team rechtspositie bij ODiCe vzw.

Kruispunt Migratie-Integratie vzw

Vooruitgangstraat 323 bus 1
1030 Brussel
Tel. 02 205 00 50
Fax 02 205 00 60

info@kruispuntmi.be
www.kruispuntmi.be

IST-VLAAMS DIVERSITEITSCENTRUM VZW

Oost-Vlaams Diversiteitscentrum vzw

Dok Noord 4 d 001
9000 Gent
T 09 267 66 40
F 09 267 66 44

rechtspositie@odice.be
www.odice.be